

DE BONIS OPERIBVS.

CAPVT VII.

N capite de operibus bonis plures notaueram errores. Quorum primus est. Ea tantum esse bona opera, quæ Deus mandauerit, quia frustra colatur Deus mandatis hominum.

Math. 15.
Esaïæ 29.

*Cauillas
tio Illy-
rici.*

Hunc errorem strenuè adhuc tuetur Illyricus, ac me meo arbitrio sine omni probatione generalem Christi regulam de omnibus doctrinis aut traditionibus hominum pronunciatam, solummodo ad quandam angustam speciem restrinxisse scribit: Christum tantum illos hominum cultus improbare, qui vel pugnant expressè contra verbum Dei, vel alioqui inutiles ac superstitiosi esse videantur.

Dilatio.

Verùm ea tantum esse bona opera, quæ Deo grata sint, quibusque Deus ritè colatur quæ diuertè & expressè ab eo mandata sint, id adeò perspicuè confutât diuinæ scripturæ testimonia, vt admiratione dignum sit, quod hic probationem requirat. Sine vilo enim mandato expresso, sacrificium Abelis Deo acceptissimum fuit. similiter & votum Iacob. item placuit Deo sacrificium, quod sponte & sine vilo mandato Noë Deo obtulit. Erigebant altare, & sacrificia offerebant Abraham & Isaac sine mandato. Sanctificauit se & filios suos Iob, & holocaustis Deum

Genes. 4.
Gen. 28.

Gen. 26.
Ibidè. 27.

Deum placabat, sine vlllo mandato. David quoque sine vlllo mandato Leuitas instituit, vt ministrarent, & canerent ante arcam mane & vespere. quod in lege præscriptum non erat. Eiusdem præcepto segregatus est Asaph cum filijs suis vt prophetarent in psalmis & cymballis, & alij, qui canerent cithara, omnes numero 24. vicissim & hebdomadatim seruietes. Cuius exemplum laudatissimi reges, Ezechias & Iosias, religiose pariter & studiose sectati sunt. Rechabite quoque de austerioris vitæ genere & disciplina nullum habuerunt mandatum, & tamen acceptum & probatum fuit eorum institutum Deo. Mardocheus quoque & Machabeus sine vlllo expresso Dei mandato solennitates festiuas in Dei gloriam & cultum instituisse leguntur. Sic & Anna prophetissa, sine vlllo mandato, ieiunijs, & orationibus non præceptis sibi assidue Deum coluisse legitur. Nec denique Ioanni Baptistæ, nec Magdalene peccatrici potest ostendi mandatum à Deo esse, vt vel ille tam seueræ vitæ institutum amplecteretur: vel hæc lachrymis pedes domini rigaret, & capillis tergeret. & tamen eorum studium & institutum summopere Deo placuisse indubitatum est. Prorsus igitur falsum est quod hic tuetur Illyricus: Ea tantum opera, bona esse, & Deo accepta, quæ à Deo mandata sint: atque eis tantum operibus Deum ritè coli, quæ ipse præcepit & mandauit.

Scripturam, quam Confessio in confirmationem

Gg iij tionem

2. Paralip.
25. 26.

Hier. 35.
Esther 9.
1. Mach. 7
Lucæ 7.
Luc. 2

Ioan. 12.
2. Mach. 8

tionem huius erroris adduxerat: frustra, vel sine causa me colunt, docentes doctrinas & mandata hominum. vel, frustra me colunt docentes doctrinas, mandata hominum. exposueram intelligendam esse de hominum mandatis, vel quæ ab hominibus excogitata sunt contra legem Dei: vel quæ nihil pietatis aut ædificationis habent. sed vana sunt seu inutilia, aut etiam superstitiosa. Hic exclamat Illyricus: *Quis tibi, ò Magister noster, dedit istam potestatem restringendi vniversalia Dei oracula, ad tuas istas tam restrictas opiniones? sicut & supra de bonis operibus ex iustificatione à Paulo exclusis fecisti.*

*Caullas
tio Illy
rici.*

Respondeo tibi ò bone, me meo arbitrio de scripturarum sensu nihil pronunciaffe, sed ex ipsis spiritus sancti monumentis eam interpretationem didicisse. Si tu quoque Matthæi locum cum Marci de eadem re sermone, conferre non grauaberis attentius, confido quòd meam sententiã haud improbare poteris. Cùm vidissent (inquit Marcus) Pharisei, & quidam de scribis quosdam ex discipulis eius, communibus manibus, id est, non lotis, manducare panem, vituperauerunt. Pharisei enim, & omnes Iudei, nisi crebrò lauerint manus, non manducant, tenentes traditionem seniorum, & à foro nisi baptizentur, non comedunt. & alia multa sunt, quæ tradita sunt illis seruare, baptismata calicum, & vrceorum & erametorum, & lectorum. Et interrogabant eum Pharisei & scribæ: Quare discipuli tui non ambulant iuxta

Matthæi 5.

Marci 7.

iuxta traditionem seniorum, sed communibus manibus manducant panē? At ille respondens dixit eis: Bene prophetauit Esaias de vobis hypocritis, sicut scriptū est: Populus hic labijs me honorat, cor autē eorū longē est à me. In vanū autē me colunt, docentes doctrinas & præcepta hominū, relinquentes enim mandatū Dei, tenēt traditiones humanas, baptisimata viceorum & calicum, & alia similia his facitis multa. Et dicebat illis: Bene irritum fecistis præceptum Dei, vt traditiones vestras seruetis. Moyses enim dixit: Honora patrem tuum & matrem tuam: & qui male dixerit patri vel matri, morte moriatur. Vos autem dicitis: Donum quodcunque ex me, tibi proderit, & vltra nō dimittis eum quicquā facere patri suo aut matri, rescindentes verbum Dei per traditionem vestram, & similia huiusmodi multa facitis. Nōne ex hac perspicua Marci sententia clarissimum est, Christum Esaiæ sententiam interpretari de ijs doctrinis & mandatis hominum, quæ vel frivola erant, nihil neque pietatis, neque salutaris ædificationis continentes, vel palam legi Dei aduersarentur? quem sensum ego in responsione secutus sum. Et eundem tradūt Cyprianus, Basilus, Irenæus, Tertullianus. Et sanē quicquid ab hominibus traditur ad cultum Dei, si sine omni verbo Dei, siue scripto, siue tradito absque scripto in Christi Ecclesia id fiat, ad alterum istorum referendum est. Vel enim pugnat cum lege Dei, vel certē ad veram pietatem non pertinet:

Esaiæ 29.

Exod. 20.
Deuter. 5.

Cyp. lib. 1.
epistola 8.
Basil. sententia 25.
Irenæus lib. 4. cap. 26.
Tertull. contra Iudæos.

G g iij sed

sed magis ad superstitiosam vanitatem. vnde & Christi doctrinam Phariseorum, fermentum appellat, scilicet quia per eam diuinæ legis sententia & doctrina peruerteretur. Quod si omnino contendit Illyricus, generalem Domini sententiam alios quosdam cultus novos, sine omni verbo & legitima traditione ab hominibus erectos comprehendere, non existimo cum eo magnopere contendendum: modò eos cultus disertè explicet, videlicet qui sine legitimo verbo, aut legitima traditione ab hominibus sunt erecti. Eiusmodi enim cultus ecclesia Christi liberè improbat & reijcit. Sed in eo profus ab Illyrico dissentimus, quod ipse ad cultus ab hominibus adinuentos, impiè refert plurimos cultus, qui reuera in verbo Dei continentur, vel certè per apostolicam & perpetuâ traditionem sine scripto obseruâtur. quod constat ex capite primo de doctrina, vbi scripsit: *Noua singulorum quorundam Paparum inuenta, & non antiquitus & vniuersaliter vsitata sunt: Purgatorium, Sacrificium propitiationis Missæ, Monachatus superstitio, Celibatus, Missæ pro mortuis, Sanctorum & Angelorum inuocationes & mediationes, Adoratio Eucharistiæ, Communio sub vna specie, & plurima alia.*

Hæc blasphemus homo hominum instituta esse scribit, & sub generali illa prophetæ, & domini seruatoris sententia comprehendit vult. Verùm vide obsecro lector, quò delabatur Illyrici sermo. Tueri instituerat ea demum opera bona esse quæ Deus mandauerit, & ad cultus ab ho-

ab hominibus adinuentos, locum videlicet hæreticis communem, in quo suas blasphemias effundere solent, se transfert. Hoc itaque in quaestione propositum erat: Vtrum opus, quod & officio & recto sine alioqui bonum esse constat, ideo coram Deo bonum & acceptum non sit, quod mandatum & præceptum non sit. Ac nos iam perspicuè & solidè demonstrauius, opera plurima à pijs patriarchis, regibus, religiosis, atque alijs Dei cultoribus facta Deo perplacuisse, quæ vltro suscepta, nullo mādato Dei atq; præcepto iussa fuerunt. Et sane ea sententia: Opera alioqui bona, nisi mandata sint & præcepta, Deo non esse accepta, nec corā Deo bona: tam absurda est, vt nō abs re ab eius probatione abstinent Illyricus, ad cultus excogitados, aut doctrinam sine omni verbo erectam sese callidè transfert.

Sed audiamus Illyrici interpretationē: *Christi, inquit, & propheta mens est, omnia mandata hominum, quatenus nouos cultus sine mandato Dei institunt, condemnare.* Sed quā quæso Illyrice consequentia, sententia domini sic intellecta, concludit: Opera ea tantum bona esse, quæ à Deo mandata sunt? Quid enim, si à Deo quidem præcepta seu mandata non sint: sed tamen nouus cultus, qui à Deo institutus non sit, per ea non instituitur? sed cultum à Deo institutum contineant, sed non ab eo præceptum? Approbatum est à Deo, & institutum ieiunium. quid ergo, si quis id vltro cum Anna vidua suscipiat? ideo ne

IVD. RAVESTEYN APOLOGIA

displicebit Deo, quia à Deo præceptum non est? Vides igitur ô bone, scripturam, tuo arbitrio expositam, nihil prorsus pertinere ad confirmationem primi erroris: Ea tantum opera esse bona, quæ à Deo mandata fuerint.

Iam quod ad cultus quoque attinet, dicit Illyricus: *Deum simpliciter velle tantum eos cultus sibi exhiberi, quos ipse instituit, non quos homines quantumvis sancti excogitant.* Sed hoc quoque falsum esse, ex antedictis constare potest, ubi ostensum est, & Abelem patriarcham, & Abrahamum, & Iacob ante legem, & Dauidem, Ezechiam, Iosiam, Machabæos, & Mardocheû cultus quosdam instituisse, qui à Deo instituti non erant. Quod si verò dicat Illyricus, illorum cultuum opera in scripturis probata esse, videlicet laudes, & hymnos sacros, gratiarum actiones, celebres & festiuas, gratas ex rebus à Deo donatis oblationes, & sacrificia, itaque novos illos cultus non fuisse, nec ab hominibus excogitatos. Hoc sanè Catholici quoque docent, nullos novos cultus, qui videlicet nec in scripturis approbati sunt, nec ex Apostolica traditione accepti, sine scripto ad nos deducti sunt, ab hominibus institui posse. Vt verbi gratia: Nisi ex scripturis disceremus, corpus Christi in Missa offerri Deo in gratiarum actionem, & commemorationem mortis & beneficiorum Christi, non liceret homini quamlibet sancto eum cultum instituire, de quo in scriptura, aut legitima traditione nulla extaret approbatio Dei.

Quod

Quod ex Deuteronomio contra novos cultus adfert aduersarius: Ne faciamus quod nobis bonum esse videatur, nec declinemus vel ad dexteram, vel ad sinistram: neue ad religionem ab ipso constitutam, præscriptamque quicquam vel addamus, vel minuamus. Manifestissimum est ex ipsarum sententiarum circumstantijs, in sententijs illis hoc tantum seueriter Deum prohibuisse, ne ad diuinum cultum ab ipso Deo per Mosen præscriptum & constitutum, transferre præsumerent cæremonias, ritus ac sacrificia, quibus gentes idololatræ Deos suos & idola sua colebant. Quod ne rursus clamitet Illyricus, me meo arbitrio dicere sine probatione, & generalem Mosis sententiam mea autoritate astringere, Moses ipse planè docet. Cum enim dixisset: Quando disperdiderit dominus Deus tuus antefaciem tuam gentes, ad quas ingredieris possidendas, caue ne imiteris eas, & requirens cæremonias earum, dicas: Sicut gentes coluerunt Deos suos, ita & ego colam. non facies similiter Domino Deo tuo. Omnes enim abominaciones, quas auersatur Dominus, fecerunt dijs suis, offerentes filios & filias, & comburentes igni. mox subiecit: Quod præcipio tibi, hoc tantum facito Domino, nec addas quicquam, nec minuas: haud dubiè significans, quod ritibus à Deo præscriptis contenti, nihil de idololatrarum sacrificijs & cultibus ad Dei præscripta adderent.

Quod

Deuter. 12
Deuter. 5.
17. 18.

IV D. RAVESTEYN APOLOGIA

Matth. 17.
Ioan. 1.

Quod verò ad scripturas attinet, quæ iubet, filium patris cœlestis Christum audiri, tanquam qui solus ex sinu patris veritatem plenissimè ac certissimè proferat, quodque ille tam seriò protestatus sit, se nihil suo arbitrio dicere, sed tantum sicut pater ei mandavit ac præscripsit.

Hebr. 13. C

Respondemus, quod qui legitimis ecclesiæ mandatis obedientiã præstat, filium audit præscribentem: Obedite præpositis vestris, & subiacete eis. præterea in Christi ecclesia nullos esse traditos cultus, aut doctrinas, quas filius patris cœlestis Christus non instituerit, vel docuerit, vel per seipsum, vel per suos apostolos, per verbum suum, vel scriptum, vel sine scripto patefactum & prædicatum.

Quod postremò scribit: *Tiletanum humanas doctrinas & traditiones hoc loco defendere & tueri: putidissimum esse mēdacium comperiet lector, si nostram responsionem nō grauetur inspicere. in qua ne verbum quidem vnū de humana doctrina vel traditione scriptum extat.*

Exclamat hic, & præcatur, vt *Deus ferat opem ecclesiæ suæ cōtra antichristum, & eius coniuratam cæternam: qui id sibi audacissimè arrogare non verentur, vt pro libitu, religionis dogmata figant ac resigant, cultusq; instituant, cum filius eius dilectus sæpius in terris protestatus sit, se nihil suo arbitrio dicere, docere, aut instituere in ecclesia & religione: sed tantum id, & eatenus, sicut ei pater pro sua infinita sapientia præscripsit.* At vanissimam eius exclamationem ab piorum mentibus procul abijciendam confido, donec

im-

improbis homo, quod tam impudenter & sceleratè affirmat, probauerit. quod nunquam facturum esse certò scio.

Secundus error à me de operibus bonis notatus fuit: quod Confessio dicat: Opera bona non fieri nisi à renatis. Intelligit autem Confessio renatos eos tantum, qui Deo reconciliati sunt, & peccatorum condonationem consecuti. Hunc errorem confutauit per scripturæ testimonia clarissima & solidissima, quæ testantur, peccatorum pœnitentium orationem & pœnitentiam, quibus condonationem peccatorum & reconciliationem implorant, & imploratum assequuntur, grata esse Deo & accepta, & proinde opera bona. Ad hæc testimonia nihil aliud respondet, quàm, *Audet iste sententiam Confessionis erroris insimulare, sed non profert contrà, expressum vllum Dei testimonium.* Existimabam Illyrice testimonia de pœnitentia peccatricis Magdalene, de oratione publicani, de oratione filij illius iunioris, tibi non incognita, adscribenda non esse: quæ euidentissimè & luce meridiana clarius euincunt, peccatorum pœnitentium orationes supplices, & pœnitentiam, bona opera fuisse, Deoque grata. quæ tamen certissimum est nondum renatorum & reconciliatorum opera fuisse. An non contra hunc errorem sunt euidentissimæ scripturæ? Pœnitentiam age ab hac nequitia tua, & roga Deum, si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui. item: Pœnitentiam agite, & baptizetur vnusquisque vestrum in remissionem

2. error.

Lucæ 7.
& 17.Acto. 3.
Ibidem 2.
Ibidem 3.

nem peccatorum vestrorum. rursus: Pœnitenti-
ni igitur, & conuertimini, vt deantur peccata
vestra. Ad quę non tam testimonia, quàm toni-
trua scripturarum quomodo surdus sis Illyrice,

Matth. 7.

Obiectio

Illyrici.

Responso.

At obijcit Illyricus *vocem Christi: Bona opera,
esse fructus arboris bonę.*

1. Respondemus: peccatorem deprecantem
pro condonatione peccatorum, & pœnitentiam
agentem, tametsi nondum sit Deo reconcilia-
tus, & perfectè iustificatus, arborem malam,
quę non profert nisi malos fructus, esse per
Dei gratiam desisse, & ad inchoationem quan-
dam arboris bonę translatum esse: vt iam ope-
ra bona quidem & fructus bonos proferre pos-
sit, qui tamen nondum ad vitam æternam pro-
merendam digni sint, quales fructus ædit arbor
perfectè, & non secundum inchoationem tantum
bona: sed quę ad impetrandam reconciliatio-
nem & iustificationem à peccatis valeant. Ipse
dominus, inquit Augustinus, cum in vno tem-
plo orarent Pharisæus & Publicanus, Publica-
num contententem peccata sua magis iustifica-
tum dicit, quàm Pharisæum iactantem merita
sua. Quamquam enim iustificatus deserit esse
peccator, tamen vt iustificaretur, peccator ora-
bat, & peccator confitebatur: & exauditus, iu-
ustificatus est, vt desineret esse peccator. non uti-
que desineret esse peccator, nisi prius exaudire-
tur peccator.

Aug. lib. 2.
contra e-
pist. Parme,
cap. 8.

Augul. de
sic & o-
per. ca. 14.

Ad Augustini dictum: Bona opera non præ-
cedunt

cedunt iustificadum, sed sequuntur iustificatum: Responderam per aliam eiusdem sententiam ad Sixtum: Nullane inquentis, sunt merita iustorum? Sunt planè, quia iusti sunt: sed vt iusti fuerint, merita non fuerunt. Non sunt igitur bona opera causæ efficientes aut formales bonarum arborum, sed sunt earum fructus & effectus. Et arborum quidem perfectè bonarum, hoc est, Deo reconciliatarum & plenè iustificatarum opera, sunt vera vitæ æternæ merita: arborum verò nondum perfectè bonarum, sed tantum secundum inchoationem quandam, qua ab arboribus malis separatæ renouationem inchoât, opera sunt verè bona: vtpote quibus à Deo impetratur gratuita reconciliatio, sed nondum habent per spiritum Christi inhabitantem, dignitatem ad vitam æternam. Vana igitur & inanis est cauillatio Illyrici: Augustinum in hoc dicto ad Sixtum non dicere, quod quisquam ante iustificationem opus verè bonum faciat. Non enim ad hoc probandum adductum est hoc Augustini dictum, sed ad exponendum aliud dictum, quod Confessio citauerat: Opus bonum sequi iustificatum.

Et audet nefarius iste homo sententiam hæc: fieri bona opera aliqua à nondum reconciliatis, sed reconciliationem postulantibus pœnitentibus, Pelagianæ doctrinæ adscribere.

Pelagianizat, inquit, hic aduersarius palpabiliter cum suo Tappero, atque etiam Concilio. At cum perspicuum sit nullum catholicum neque pœni-

Idem de
spir & lit.
cap. 26.
Idè epist.
105.

pœnitentiam, neque conuersionem, neq; fidem, neque orationem, ac postulationem veniẽ viribus liberi arbitrij tribuere, sed dono Spiritus sancti, & gratiæ Christi: Pelagium verò omnia hæc contrà, naturali liberi arbitrij facultati, vt condonatio veniæ, & reconciliatio iam non gratia esset, sed merces debita. Detestanda omnibus meritò tam impudens & flagitiola calumnia.

3. error.

Tertium errorem Confessionis de bonis operibus annotaueram, quod Confessio affirmat: Omnia piorum bona opera esse imperfecta & immunda.

Hic mox suam refutationẽ exorditur à splendido & luculento mēdacio homo ad mentendum, vt apparet, compositus: *Fatetur, inquit, bona piorum opera esse imperfecta, sed tamen negat esse immunda: quod me scripsisse non potest ostendere.* Tantum scripsi: Catholicos confiteri perfectam non esse in hac vita iustificatorum iustitiam. Multum verò diuersa sunt: Piorum iustitiam, hoc est, iustam vitam, in hac vita non esse perfectam, quia multis delictis per infirmitatem carnis respersa est: & Omne opus pij hominis in hac vita esse imperfectum & immundum. Sed de hac calumnia suprà satis dictũ est. Ac sententia quoque: Omne opus pij hominis esse immundum coram Deo, & peccatum: superius copiosè confutata est.

Conillat.
Illyrici.

At probat adhuc eam Illyricus ex Pauli doctrina ad Rom. 7. *Quid tandem, inquit, aliud est spiritualis*

virtualis immundities, quam non posse legi ac iustitiæ Dei sua obedientia correspondere? Certè Paulus copiosè protestatur ac queritur suam obedientiam à veteri Adamo contaminari, dū impeditur perficere quod vellet. 2. Dum sub seruitutem peccati captiuus abripitur. 3. Dum carne seruit legi peccati. 4. Postremò cum nostrum sit originalis peccati pondere grauatum, aut potius contaminatum, quomodo possumus mundi esse?

Respondemus: Spiritualem quidem immundiciem esse, obedientiam hominis legi & iustitiæ Dei non correspondere: at negamus nullius operis Pauli, aut aliorum piorum obedientiam, sic à veteri Adamo contaminari, vt legi, & iustitiæ Dei non respondeat. Quòd autem scribit, se impediri per legem in carne habitantem, vt non possit perficere bonum quod vellet, non eò pertinet, vt significet opus bonum, quod facit, non correspondere legi & iustitiæ Dei: sed hoc tantum, quod non possit perficere, vt non concupiscat, hoc est, vt vitam agat omnis prauæ concupiscentiæ expertem. quod tamen expetebat. Verum ex eo quod vel inuitus cogitur sentire prauos concupiscentiæ motus & stimulos, non est consequens, vel eum peccare, si modò prauis illis motibus reluctetur, neque consensum vllum adhibeat, vel bonum illud quod agit, contaminari. Quòd copiosè superius per scripturam & Augustini testimonia demonstratum est. Sic quoque quod deplorat se sub seruitutem peccati captiuum abripi, & carne seruire legi peccati, non eò perti-

Dilutio.

net, vt omne eius bonum opus sit immundum & contaminatum : sed tantum vt significet se inuitum pati , & sentire carnis praua desideria: per quam fiat quoque, vt nonnunquam ex infirmitate peccet, videlicet remissius aduersus legē carnis certans , atque consensum aliquem carnis delectationi adhibens. Postremò, neq; hoc quod cor humanū iam est originalis mali pondere grauatum , efficit , vt omne opus cordis, quod est per spiritū sanctum renouatū, quodq; à spiritu sancto inhabitante agitur, sit immundum & contaminatum : sed hoc tantum efficit , quod non semper spiritus ductum sequatur , sed per infirmitatem nonnunquam , imò crebrò , carnis corruptæ ac vitiatæ voluptatibus & desyderiis sese inclinet & accommodet.

Gen. 63.

Sap. 9.

Iob. 2. 12.

Postremò, Quod obijcit aduersarius: scilicet *cū nec Angeli , nec cœli sint in conspectu Dei mundi , nos esse non posse mundos cum nostris operibus, vanum est & friuolum. Quia aliud est , pij hominis opus aliquod esse mundum & incontaminatè bonum : aliud , hominem esse mundum , hoc est , ab omni iniquitate & peccato immunem. Sunt quidem pij homines mundi, iuxta sententiam Christi ad Apostolos : Iam vos mundi estis , sed non omnes : at non est tota eorum vita ab omni iniustitia libera & pura , sed multis delictis respersa . quibus tamen non contaminantur ea opera , quæ per gratiam operati sunt . quemadmodum superius per illustrem Bernardi sententiam ab Illyrico*

rico citatam, satis copiose ostensum est. Propter has igitur resperfas maculas imperfectam esse suam iustitiam, hoc est, vitam suam etiam iustam, confitentur omnes pij in hac vita, & assidue precantur: Non intres in iudicium cum seruis tuis Domine. De quibus omnibus superius satis copiose dictum est.

Quartus error notatus fuit: Opera bona non esse ad salutem adeo necessaria, ut sine eis impossibile sit homines seruari.

Catholicum dogma esse scripseram, neminem sine bonis operibus, aut bonorum operum studio posse seruari, modò habuerit oportunitatem & facultatem bene operandi. Et rectè me scripsisse comprobant testimonia diuinarum scripturarum. Si vis, ad adolescentem quendam ait Christus, ad vitam ingredi, serua mandata. An non hoc ijs verbis euidenter significatur, quod qui mandata negligit seruare, non ingrediatur ad vitam æternam? rursus: Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum cœlorum: sed qui facit voluntatem patris mei qui in cœlis est, ipse intrabit in regnum cœlorum. Si non intrabit in regnum, qui non facit voluntatem patris cœlestis, nonne verissimum est, opera bona necessaria esse ad salutem, & regnum cœlorum obtinendum, ita ut sine ijs obtineri non possit? rursus: Omnis ardor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur. rursus: Procedent qui bona fecerunt in resurrectionem

1. Error.

Math. 19

Math. 7.

Ibidem.

Ioan. 5.

Hh ij vitæ:

Galat. 5. vitæ: qui verò mala egerunt, in resurrectionem iudicij. rursus: Prædico vobis, sicut & prædixi, quod qui talia, hoc est, mala & nefaria opera agunt, obedientiam legi Dei præstare non curantes, regnum Dei non consequentur. & innumera alia extant in scripturis sacris. Quæ tamen scripturarum diuinarum sententiæ non adimunt ijs, qui de eiusmodi malis & sceleribus, etiam in extremo vitæ agone, exemplo latronis illius, veram pœnitentiam agunt, spem salutis consequendæ, sine bonis operibus vitæ antè actæ, aut desperare iubent tales de salute. Sed secundum dōgma in Catholica Christi ecclesia certissimum omni verè & legitime pœnitenti, quantumuis scelerata fuerit superior vita, spes veniæ & salutis in Christi sanguine proposita & promissa est. Sicut igitur generales illæ Christi sententiæ: Qui facit voluntatem patris mei cœlestis, is demû intrabit in regnum cœlorum: non autem is, qui non faciens voluntatē patris cœlestis, dicit: Domine, Domine. item: Qui seruat mādāta, ingredietur ad vitam. item: Arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & mittetur in ignem: pœnitentiæ remedium, quo sceleratæ & negligenter actæ vitæ venia impètratur, non excludunt: Ita nec in ea sententiā Catholicorum: Opera bona esse adultis, qui scilicet habent tempus & oportunitatem bene operandi, esse ad salutem necessaria: excluditur remedium legitimæ pœnitentiæ ad salutem consequendam. sicut bonus Illy-

Illyricus calūniosissimè Catholicos docere traducit. Sed hic sensus propositionis ex manifestissimis scripturis desumptæ, est. Studium bonorum operum esse adultis prorsus necessarium ad salutem consequendam, adeò vt si illud negligant, à spe cœlestis vitæ excidant, nec salutem æternam consequi possint, nisi de eo neglectu, de quæ malorum operum actione legitimam pœnitentiam agant, per quam semper in extremo vitæ agone spes salutis superest. Quamquam etiam simpliciter verum est, quod sine bonis operibus adultus salutem consequi prorsus non potest, quia sine fide in sanguinem Christi, sine vera pœnitentia, sine supplici & ardenti precatone, sine proposito melioris vitæ, si placeat Deo donare prolixiorē vitam, quæ omnia opera sunt bona, & Deo accepta sacrificia, salutem sperare aut consequi non potest. Impudentissima igitur calumnia est, qua propositionem Catholicorum ex ipsis clarissimis scripturis desumptam in eum sensum detorquet. quasi docerent Catholici: spem salutis non esse ijs, qui de vita sceleratè acta, in extremo etiam spiritu pœnitentiam legitimam agunt.

Ciraueram sententiam Pauli: Nemo militans Deo, implicat se secularibus negotijs, vt ei placeat, cui se probauit. Nam & qui certat in agone, non coronabitur, nisi legitimè certauerit. Quæ sententia euidentissimè pronunciat, certamen & studium bonorum operum, id quæ

Hh iij non

non vulgare, sed cum magna animi contentione, ad coronam percipiendam necessarium esse.

Eam illudit Illyricus, negans primum, vniuersalem sententiam à Paulo scriptam esse, contendens illud: *Qui certat in agone: non valere, Quisquis certat in agone.* Sed inanis est & friuola prorsus cauillatio. Deinde dicit eam sententiam proprie ad prophana certamina pertinere. Sed certum est, à prophanis certaminibus à Paulo collationem & ratiocinationem duci ad spiritalia & sancta certamina, non hoc loco tantum, sed etiam copiose & diffusè in epistola ad Corinthios. Quod sicut in secularibus certaminibus coronam non consequitur, nisi qui legitimè & strenuè certauerit: ita in cursu vitæ spiritalis, coronâ gloriæ non assequitur, nisi qui strenuam operam ponit in sanctis actionibus & operibus.

1. Cor. 9.

Postremo dicit, *quod qui Christum seruatores vera fide in vltimo agone apprehendit, mox illi coronam Deus adiudicat, dicens: Abi, fides tua te saluum fecit.*

Ambros.
supr. Luc.
lib. 7. cap.
15.

Sed longe alia est doctissimi & sanctissimi Ambrosii, de corona vitæ æternæ sententia: Non omnibus, inquentis, reposita est corona iustitiæ, sed ei qui potest dicere: Certamen bonum certavi. Quod ideo nō prætermittendum arbitratus sum, quia scio quosdam dicere, quod ad mortem sibi gratiam lauacri vel pœnitentiæ referuent. Primum quæ scis an nocte proxima tua à te anima reposcatur? deinde: Cur putas otioso tibi omnia posse deferri? Pone vnam
gra-

gratiam, vnam esse mercedem: diuersum tamen brauium victoriae est. Ad quod se non frustra Paulus extendit, qui post mercedem gratiae, brauium tamen vt comprehenderet, sequebatur. quia sciebat, etsi par esset merces gratiae, palmam tamen esse paucorum. Sanè in scripturis corona gloriae aut vitae non promittitur, nisi pro laboribus pijs, & certantibus ac vincantibus.

1. Cor. 9.
2. Tim. 2.
Iacobi 1.
Apocal. 2.
3. 4.

Quod postremò cauillatur, ad Ebionitas & Pseudoapostolos dogma Catholicorum de necessitate bonorum operum pertinere: superius semel & iterum refutatum est. Et considera diligenter, quod iam non solum necessitatem bonorum operum damnat, sed etiam impiè & blasphemè contendit, ne vtilia quidem esse ad salutem: dum astruit, illa non esse admiscenda fidei in causa iustificationis. Sed nouum prorsus est istorum hominum figmentum hoc, neque quisquam omnino Catholicorum interpretum scripsit, Paulum opera bona per gratiam spiritus sancti, & in Deo facta, excludere à iustificationis causa.

Quintus error annotatus fuit, quod bona opera ob alios multos fines facienda sunt, sed non vt per ea tanquam merita, promissiones Dei consequamur, quæ ex mera gratia patris cœlestis promissiones habent præmiorum huius & futuræ vitæ.

Cauillatur Illyricus Confessionem non hoc habere. Sed mox suo mendacio diffusus, aliud se

Hh iij trans-

IVD. RAVESTEYN APOLOGIA

transfert. *Verum esse, inquit, quod scriptura sedulo abstinet à vocabulo meriti: & quod contumelia sit in gratiam Dei, gratuitas eius promissiones ex mera misericordia factas, praeiosissimoq; filij Dei sanguine partas, nobisque donatas, nostris meritis sacrilegè vendicare.*

Respondeo Illyrice: In scripturis, quæ mercedis nomen pro præmio laboribus pijs retribuendo tam crebrò vsurpant, meriti rationem insinuari: etiamsi voce meriti non vterentur. de quo impræsentiæ contendere nolo. Sunt enim verissimè correlatiua inter se, merces & meritum. verùm quod sit contumelia in gratiam Dei, gratuitas promissiones eius nostris operibus vendicare: supra tibi satis respondimus, promissiones quasdam Dei, requirere & præscribere quasdam condiciones & quædam opera, quibus ad eas obtinendas sedulo contendendum sit, tanquam ad brauium & præmium, siue mercedem, illis operibus propositam & promissam, 1. Corinth. 9. Matth. 25. 2. ad Timoth. 4. in quo ratio meriti comprehenditur. Propter quæ opera præstita scriptura testatur, fideles dignos esse præmio & mercede æterna.

1. Cor. 9.
Matth. 25
2. Tim. 4.
Sapient. 3.
Luca 10.
2. Thes. 1.
Apo. 3.

Respondimus quoque superius, promissiones regni cælestis non sic esse gratuitas, vt ex mera & sola gratia expectandæ sint: Sed quia ad eas consequendas opera nulla valere possunt, nisi quæ ex Dei gratia sunt, & quæ ipsa sunt munera & dona gratuita Dei.

Postre-

Postremo quod cauillaris, sacrilegum esse, nos nostris meritis vindicare promissiones Christi, supra quoque tibi verbis Augustini respondimus: nostra merita, ea demum vocanda esse, quæ nobis ex nobisipsis sunt, & quæ nostris tantum viribus comparata sunt. Quæ verò ex Christi gratia & spiritus sancti dono parata sunt, ea magis Christi dona censenda esse, quàm nostra merita. Quod autem attinet ad collationem, benefici diuitis, & benignissimi, ac misericordissimi Dei (in qua plausibilem fucum stuis imperito lectori) perspicuum est, quod sicut eam conditionem requirit beneficus homo, vt egens, eleemosynam petat: ita possit & opera aliqua alia præscribere, quibus oblata beneficentia dignos se facerent. Sed satis de gratuitis Dei promissionibus superius dictum putamus.

Auguf. de
grat. &
lib. arbitr.
cap. 7. &
8.

Verum quod ad sententiam Euangelistæ Math. 25
Matthæi pertinet, obsecro te D. Illyrice, quis tibi dedit istam potestatem verba Christi clarissima, & perspicuissima sic peruertendi & deprauandi? Venite, possidete regnum. Esuriui enim & sitiui, & refecistis me, &c. hoc est, possidete regnum, quia ex fructibus agnosco vos esse bonas arbores, contra proprietatem manifestam sermonis, tantum vt semel conceptam prauam opinionem de operibus & meritis retineas.

DE SVMMA
DOCTRINAE.

CAPVT VIII.

N hoc capite quod scriptum
erat: Primum caput doctri-
nae simul ac vitae Christia-
nae, est doctrina legis, seu
agnitionis peccati, vel mor-
bi humani (quæ etiam pœ-
nitentia vel contritio dicitur)
reprehenderam, quod pœnitentiam
seu contritionem, tantum agnitionem
peccati & morbi humani scriberent.

Respondet Illyricus, *id nequaquam verum esse.*
quandoquidem contritionem dicant esse etiam terrorem
& dolorem de peccato & ira Dei: pœnitentiæ verò al-
teram partem, esse fidem. Sed vide obsecro, quo-
modo eadem res possit esse & agnitio peccati,
& terror de peccato, & dolor de peccato, &
de ira Dei: atque etiam fides pars esse pœni-
tentiæ, hoc est, agnitionis peccati, doloris de
peccato, & terroris ob iram Dei. Sic isti ma-
gistri sua autoritate res diversissimas confu-
sissimè commiscent, vt quando descriperint
pœnitentiam seu contritionem, esse agnitio-
nem morbi & peccati: postea, aliud quid-
dam præter agnitionem, imò plura alia esse,
contritionem scilicet & pœnitentiam, ex-
cipiant.

*Cōfussio
fina do-
ctrina Il-
lyrici.*

Secun-